

Uddannelsesparathed i 8. klasse

Unges vej mod ungdomsuddannelse

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Uddannelsesparathed i 8. klasse

1	Resumé	4
2	Indledning	6
2.1	Om uddannelsesparathedsvurderingen	6
2.2	Metode	8
2.3	Læsevejledning	9
3	Indsatser for ikke-parate	10
3.1	Uklarhed om vurderingen	10
3.2	Kendskab til indsatser	11
4	Forskelle mellem parate og ikke-parate unge	13
4.1	De ikke-parate trives dårligere i skolen	13
4.2	De ikke-parate har anderledes uddannelsesplaner	14
4.3	De ikke-parate ser mindre frem til ungdomsuddannelse	15
4.4	De ikke-parate oplever i mindre grad at få den hjælp, de har brug for	17
4.5	De ikke-parate har mindre viden om uddannelse	20
4.6	Store forskelle i non-kognitive kompetencer	21
5	Sammenhæng mellem non-kognitive kompetencer, karrierekompetencer og uddannelsesparathed	24
5.1	Regressionsanalyserne	24
5.2	Sammenhængen mellem karrierekompetencer og uddannelsesparathedsvurdering	25
5.3	Sammenhængen mellem non-kognitive kompetencer og uddannelsesparathedsvurdering	25

1 Resumé

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) sætter i dette notat fokus på ikke-uddannelsesparate unge i 8. klasse i skoleåret 2016/17.

Uddannelsesparathedsvurderingerne er iværksat med det formål at give skoler og Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) mulighed for at hjælpe elever, der ikke umiddelbart vurderes at have de nødvendige forudsætninger for at kunne begynde på en ungdomsuddannelse efter grundskolen. Vurderingsprocessen indledes i 8. klasse, hvor skolen skal vurdere elevens faglige, personlige og sociale forudsætninger for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Når en elev vurderes ikke-uddannelsesparat i 8. klasse, er det dermed en foreløbig vurdering og en anledning til at iværksætte en målrettet indsats, hvor elev, skole, forældre og UU i samarbejde arbejder hen mod, at eleven bliver uddannelsesparat i 9. eller 10. klasse.

Notatet er en del af EVA's fireårige forløbsundersøgelse Unges vej mod ungdomsuddannelse, hvor vi følger en årgang af unge fra 8. klasse og fire år frem med fokus på deres valgproces og overgang til ungdomsuddannelse. Notatet er et af en række notater, der går i dybden med udvalgte temaer i forlængelse af undersøgelsens hovedrapporter.

Hovedresultater

I det følgende præsenterer vi undersøgelsens hovedresultater.

De unge ved ikke, at de er vurderet ikke-uddannelsesparate

Blandt de unge hersker der uklarhed om, hvilken uddannelsesparathedsvurdering de har fået. Der er således stor forskel på, hvad de unge selv oplyser i spørgeskemaundersøgelsen, og den registrering af de unges parathed, der er foretaget i det nationale system optagelse.dk. Omkring 20 % af de ikke-parate unge tror selv, at de er blevet erklæret parate, og 25 % ved ikke, om de er blevet vurderet parate, eller mener slet ikke, at de er blevet vurderet.

De unge ved ikke, om skolen skal hjælpe dem med at blive uddannelsesparate

Skolen og UU skal på baggrund af uddannelsesparathedsvurderingen iværksætte en målrettet indsats, der skal hjælpe eleven til at blive uddannelsesparat. Det er de fleste ikke-parate unge bare ikke klar over: 12 % af de ikke-parate unge svarer, at der ikke skal ske noget særligt i skolen, der skal hjælpe dem til at blive parate i 9. klasse, og 42 % af de unge svarer, at de ikke ved, om der skal ske noget. Men over halvdelen (66 %) af de ikke-parate er nervøse for, om de bliver erklæret parate i 9. klasse.

Hver tredje ikke-parate oplever ikke at få den hjælp, vedkommende har brug for

De ikke-parate unge oplever i mindre grad end de parate unge at få den hjælp, de har brug for for at kunne vælge, hvad de skal efter skolen. Det gælder 30 % af de ikke-parate mod 24 % af de parate. Der er desuden forskel på, hvilke aktiviteter der hjælper henholdsvis de parate og de ikke-parate i deres overvejelser om uddannelsesvalg. Her er tendensen, at de parate får mest ud af besøg på ungdomsuddannelser, mens de ikke-parate får mest ud af besøg på arbejdspladser.

De ikke-parate trives dårligere

De ikke-parate unge trives generelt dårligere end parate unge i deres skole og klasse. Dette ses mest markant i forhold til, hvorvidt de unge er glade for deres skole. 78 % af de parate unge er altid eller ofte glade for deres skole, mens det er tilfældet for 58 % af de ikke-parate unge.

De ikke-parate ser i mindre udstrækning frem til ungdomsuddannelse

De ikke-parate unge ser i mindre grad end de parate unge frem til ungdomsuddannelse, og de oplever i mindre grad, at det er spændende at tænke over, hvad de skal efter skolen. Eksempelvis ser 67 % af de parate frem til at tage en ungdomsuddannelse mod 45 % af de ikke-parate. Blandt både parate og ikke-parate er der en relativt stor andel af unge, der synes, at det er et stort pres at skulle vælge, hvad man skal efter skolen.

De ikke-parate har svagere non-kognitive kompetencer

De parate unge har væsentlig stærkere non-kognitive kompetencer end de ikke-parate, uanset om vi ser på indre og ydre motivation, faglig selvtillid, vedholdenhed eller samarbejdsevner. Forskellen er størst i forhold til faglig selvtillid og indre motivation og mindst i forhold til ydre motivation og samarbejdsevne.

De ikke-parate har mindre viden om uddannelsessystemet

I undersøgelsen ser vi på to forskellige typer karrierekompetencer: unges viden om uddannelsessystemet og unges selvindsigt. Her viser resultaterne, at der er en væsentlig forskel på henholdsvis parate og ikke-parate unge, hvad angår viden om uddannelsessystemet, men en noget mindre forskel, hvad angår de unges viden om sig selv.

Svage karrierekompetencer og svage non-kognitive kompetencer hænger sammen med uddannelsesparathed

Statistisk set er det specielt viden om uddannelse, indre motivation og faglig selvtillid, der hænger tæt sammen med uddannelsesparathedsvurderingen. Disse kompetencer lader dermed til at være særligt væsentlige i forhold til at blive erklæret parat. Unge med ringe grad af viden om uddannelse har 11 % større sandsynlighed for at være erklæret ikke-parat end unge, der har stor viden om uddannelse. Unge med lille faglig selvtillid har 17 % procent større sandsynlighed for at blive vurderet ikke-parate end unge med stor faglig selvtillid. Sammenhængen bliver dog væsentlig svagere, når der tages højde for de unges faglige udgangspunkt.

Om datagrundlaget

Analyserne i dette notat bygger på en spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt et repræsentativt udvalg af 8.-klasser i Danmark fra marts-maj 2017. Der er indsamlet i alt 5.397 besvarelser, hvilket giver en svarprocent på 68 %. Data fra spørgeskemaundersøgelsen er efterfølgende koblet til registerdata fra Danmarks Statistik.

2 Indledning

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) sætter i dette notat fokus på de ikke-uddannelsesparate unge i 8. klasse i skoleåret 2016/17.

Notatet har til formål at give ledere, UU-vejledere og lærere indsigt i, hvad der karakteriserer de ikke-parate unge, og hvordan de oplever det forestående uddannelsesvalg.

Notatet er en del af en større forløbsundersøgelse, der i fire år følger en årgang af unges uddannelsesvalg og overgang til ungdomsuddannelse. Formålet med undersøgelsen er at skabe en helhedsorienteret forståelse af, hvad der har betydning for overgangen til ungdomsuddannelse, herunder betydningen af de rammer og indsatser, der tilbydes i skolen og vejledningssystemet.

Notatet er et i en række notater, der går i dybden med udvalgte temaer i forlængelse af undersøgelsens hovedrapport.

2.1 Om uddannelsesparathedsvurderingen

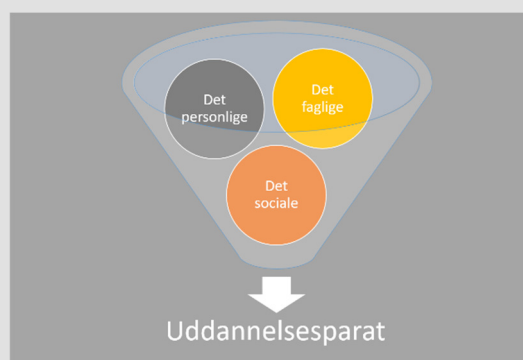
Uddannelsesparathedsvurderingerne er iværksat med det formål at give skoler og Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) mulighed for at hjælpe unge, der ikke umiddelbart vurderes at have de nødvendige forudsætninger for at kunne begynde på en ungdomsuddannelse efter grundskolen. Vurderingsprocessen indledes i 8. klasse, hvor skolen skal vurdere elevens faglige, personlige og sociale forudsætninger for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Alle tre kriterier skal være opfyldt, for at eleven kan vurderes parat til optagelse på den ungdomsuddannelse, som eleven ønsker.

Når en elev vurderes ikke-parat i 8. klasse, er det dermed en foreløbig vurdering og en anledning til at iværksætte en målrettet indsats, hvor elev, skole, forældre og UU i samarbejde arbejder hen mod, at eleven bliver parat i 9. eller 10. klasse. Som en del af den vejledningsmæssige indsats får eleverne individuel vejledning, hvilket ikke gælder for parate elever.

Lovgrundlaget for uddannelsesparathedsvurderingen

Alle elever i folkeskolen, i den kommunale ungdomsskole, på frie grundskoler (friskoler og privatskoler), på efterskoler, på husholdningsskoler og på håndarbejdsskoler skal vurderes med hensyn til deres uddannelsesparathed.

Vurderingsprocessen indledes i 8. klasse, hvor skolen skal vurdere elevens faglige, personlige og sociale forudsætninger for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Alle tre kriterier skal være opfyldt, for at eleven kan vurderes uddannelsesparat.

Forudsætninger

I 8. klasse sker vurderingen af elevernes faglige forudsætninger på baggrund af elevernes opnåede standpunktskarakterer.

Til og med skoleåret 2016/17 opfyldte elever, der havde opnået mindst 4,0 i gennemsnit af standpunktskaraktererne i 8. klasse, de faglige forudsætninger for at være uddannelsesparat. I 9. klasse og 10. klasse opfylder elever, der har tilkendegivet interesse for en erhvervsuddannelse, de faglige forudsætninger for at være uddannelsesparat, hvis de har mindst 2,0 i gennemsnit af standpunktskaraktererne i fagene dansk og matematik. For elever, der har tilkendegivet interesse for en gymnasial ungdomsuddannelse, indgår elevens standpunkts- og prøvekarakterer i grundlaget for vurderingen af de faglige forudsætninger.

Fra og med skoleåret 2017/18 skal en elev, der ønsker en treårig gymnasial uddannelse (htx, hhx eller stx) i 8., 9. eller evt. 10. klasse, have mindst 5,0 i gennemsnit af alle afsluttende standpunktskarakterer for at opfylde de faglige forudsætninger for at være uddannelsesparat. For elever, der ønsker toårig hf, er kravet nu 4,0 i gennemsnit.

Elevens skole skal sørge for, at elevens sociale og personlige forudsætninger vurderes. Der er tale om en helhedsvurdering, hvori der indgår en afvejning af elevens forudsætninger inden for (minimum) følgende områder:

Personlige forudsætninger

1. Motivation for uddannelse og lyst til læring
2. Selvstændighed, herunder at eleven tager initiativ i forbindelse med opgaveløsning
3. Ansvarlighed, herunder at eleven er forberedt til timerne
4. Mødestabilitet, herunder rettidighed og lav fraværsgrad
5. Valgparathed med hensyn til det forestående valg af ungdomsuddannelse eller andet.

Sociale forudsætninger

1. Samarbejdsevne, herunder at kunne løse opgaver sammen med andre, overholde fælles aftaler og bidrage positivt til fællesskabet
2. Respekt, herunder at udvise forståelse for andre mennesker
3. Tolerance, herunder at kunne samarbejde med mennesker, der er forskellige fra en selv.

Procedure for vurderingen

Det er skolens ansvar at sikre, at oplysninger om elevens standpunktskarakterer, sociale og personlige forudsætninger og interesse for ungdomsuddannelse er tilkendegivet, så oplysningerne er til rådighed på www.optagelse.dk senest 1. december i det pågældende skoleår. På dette datagrundlag indkredser UU de elever, der ikke opfylder forudsætningerne for at være uddannelsesparate i 8. klasse. UU skal afgøre, om eleven forventes at være uddannelsesparat efter 9. klasse, ved at foretage en helhedsvurdering af, om elevens faglige, sociale og personlige forudsætninger vil være tilstrækkelige til, at eleven kan gennemføre den ønskede ungdomsuddannelse, uden at der iværksættes en særligt målrettet indsats. Vurderingen skal dermed medvirke til, at eleven får den støtte og vejledning, vedkommende har brug for for at blive parat til en ungdomsuddannelse efter grundskolen.

Kilder: *Vurdering af elevernes personlige og sociale forudsætninger* (Undervisningsministeriet, 2014). Retsinformation: BEK nr 839 af 30/06/2014 (Historisk) og BEK nr 775 af 14/06/2017 (Gældende).

2.2 Metode

Analyserne i dette notat bygger på en spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt et repræsentativt udvalg af 8.-klasser i Danmark fra marts-maj 2017. Der er indsamlet i alt 5.397 besvarelser, hvilket giver en svarprocent på 68 %. Data fra spørgeskemaundersøgelsen er efterfølgende koblet til registerdata fra Danmarks Statistik.

En udførlig beskrivelse af metoden bag undersøgelsen, herunder samplingsstrategi, repræsentativitetsanalyse og spørgeskemaudvikling, kan findes i den samlede undersøgelses metodeappendiks. Her findes også en litteraturliste.

EVA følger overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse

Overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse er en overgang på flere fronter – både personligt, socialt og fagligt. Men hvordan opleves overgangen fra de unges eget perspektiv? Hvilken udvikling sker der med den enkelte unge fra 8. klasse, til den unge er i gang med en ungdomsuddannelse – eller laver noget helt andet? Og på den baggrund: Hvad er en god overgang, og hvordan kan de professionelle omkring de unge understøtte den?

Det undersøger EVA ved at følge de unge, der gik i 8. klasse i skoleåret 2016/17, frem til 2020.

Formålet med undersøgelsen

Undersøgelser af unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse – og ikke mindst af, hvordan man understøtter kvalificerede uddannelsesvalg og en høj gennemførelsesgrad på ungdomsuddannelserne – beskæftiger sig ofte med en afgrænset del af de unges samlede overgangsforløb, og ofte er der tale om nedslag i en kompleks proces.

Det overordnede formål med denne undersøgelse er at skabe en helhedsorienteret forståelse af, hvad der har betydning for de unges valgproces og overgangen til ungdomsuddannelse, herunder betydningen af de rammer og indsatser, der tilbydes i skoler, uddannelsesinstitutioner og vejledningssystem. Ved at følge de unge over en længere periode får vi en forståelse af, hvordan overgangen opleves fra de unges eget perspektiv, og herunder viden om udviklingen i den enkelte unges valgproces – så at sige mens den finder sted.

Valget af ungdomsuddannelse er i høj grad en proces, der udvikler sig i takt med den enkeltes oplevelser af muligheder og betingelser. Processen kan have forskellig varighed, og mange forskellige begivenheder, forudsætninger, erfaringer og refleksioner påvirker hinanden. Det, som for den unge forekommer som det rigtige valg nu, er ikke nødvendigvis det rigtige valg om et år (Hutters, 1998, 2004). Set i dette perspektiv vil processen med at vælge ungdomsuddannelse ikke kunne afdækkes på baggrund af enkelte nedslag. Dette vil blot give et øjebliksbillede af, hvordan de unge opfatter deres valgproces på et bestemt tidspunkt og i en bestemt sammenhæng.

Konkret følger vi derfor den årgang, der gik i 8. klasse i 2016/17. Vi undersøger bl.a., hvordan familie, venner, faglige samt ikke-faglige kompetencer, skift i de unges personlige forhold, faglig og social trivsel og konkrete skole- og vejledningsindsatser har indflydelse på de unges tanker om fremtiden og deres oplevelse af at skulle træffe valg om uddannelse. Og vi ser efterfølgende på, hvordan dette valg bliver fastholdt eller ændret – og hvorfor. Målet er, at vi gennem en bedre forståelse af processerne, påvirkningerne og samspillet i den samlede overgang kan få et

meget mere kvalificeret udgangspunkt for at tale om og definere ”den gode overgang” og dermed også mulighed for at drøfte, hvordan de professionelle omkring de unge, ikke mindst lærere og vejledere, kan understøtte den.

Metode

Undersøgelsen følger elever fra 8. klasse og fire år frem, til de har påbegyndt ungdomsuddannelse eller valgt andre veje.

Undersøgelsen kombinerer kvalitative og kvantitative datakilder for at opnå en helhedsorienteret forståelse af overgangen. Vi gennemfører årlige spørgeskemaundersøgelser blandt ca. 7939 unge og interviewer hvert år ca. 60 unge fra hele Danmark.

2.3 Læsevejledning

Notatet består af tre dele. I den første del fokuserer vi på de ikke-parate unge, herunder de indsatser, der skal hjælpe de unge til at blive parate.

I notatets anden del ser vi på, hvordan de ikke-parate unge adskiller sig fra de parate unge med hensyn til skoletrivsel, uddannelsesplaner, karrierekompetencer, non-kognitive kompetencer, og hvilket udbytte de har fået af udvalgte vejledningsaktiviteter.

I den tredje og sidste del undersøger vi via en række regressionsanalyser sammenhængen mellem henholdsvis karrierekompetencer og non-kognitive kompetencer, og hvorvidt de unge bliver erklæret henholdsvis parate eller ikke-parate, kontrolleret for sociale baggrundsvariable.

3 Indsatser for ikke-parate

I dette kapitel fokuserer vi på selve uddannelsesparathedprocessen og de indsatser, som skal hjælpe de unge til at blive parate.

Resultaterne viser, at der blandt de unge hersker udbredt uklarhed om, hvilken vurdering de har fået. Der er således stor forskel på, hvad de unge selv oplyser i spørgeskemaundersøgelsen, og den registrering af de unges parathed, der er foretaget i det nationale system optagelse.dk. Omkring 20 % af de ikke-parate unge tror selv, at de er blevet erklæret parate, og 25 % ved ikke, om de er blevet vurderet parate eller ikke-parate, eller mener slet ikke, at de er blevet vurderet.

Over halvdelen (66 %) af de ikke-parate er i høj eller i nogen grad nervøse for, hvorvidt de bliver erklæret parate i 9. klasse. Men mange af de unge kender ikke til de indsatser, der skal hjælpe dem med at blive parate. Ca. halvdelen (42 %) af de unge, der er vurderet ikke-parate – og som selv er klar over det – ved ikke, hvad der er aftalt med skolen i forhold til, hvad skolen skal gøre for at hjælpe dem med at blive parate i 9. klasse. 17 % ved ikke, hvad de selv skal arbejde med for at blive parate.

3.1 Uklarhed om vurderingen

Blandt de unge hersker der uklarhed om uddannelsesparathedsvurderingen. Der er således stor forskel på, hvad de unge selv oplyser i spørgeskemaundersøgelsen, og den registrering af de unges parathed, der er foretaget i det nationale system optagelse.dk. Forskellen er mest markant blandt de ikke-parate unge. Omkring 20 % af de ikke-parate unge mener selv, at de er blevet erklæret parate, og 25 % ved ikke, om de er blevet vurderet parate eller ikke-parate, eller mener slet ikke, at de er blevet vurderet.

Uddannelsesparathedsvurderingen foregår på den måde, at de unge bliver vurderet på baggrund af den ungdomsuddannelse, som den unge ønsker at søge ind på efter grundskolen. Det bliver således vurderet, om den enkelte er parat til enten en erhvervsuddannelse (EUD), en gymnasial uddannelse eller begge uddannelser, hvis den unge tilkendegiver interesse for begge typer af uddannelse.

Alle elever får en overordnet parathedsvurdering på baggrund af de specifikke vurderinger til hhv. EUD og gymnasial uddannelse. Det er den overordnede parathedsvurdering, der er bestemmende for, om eleven skal modtage særlig støtte og vejledning for at blive parat til en ungdomsuddannelse efter grundskolen. Hvis en elev, der har tilkendegivet interesse for både EUD og gymnasial uddannelse, vurderes ikke-parat til blot én af de pågældende uddannelser, bliver den overordnede vurdering ikke-parat. Det betyder, at eleverne vil optræde som ikke-parate i den overordnede vurdering, selvom de er vurderet parate til EUD.¹

1 I praksis forekommer det ikke, at en ung er vurderet parat til en gymnasial uddannelse, men ikke-parat til EUD.

Når de unge i spørgeskemaundersøgelsen bliver bedt om at angive, om de er blevet vurderet uddannelsesparate, er der derfor en teoretisk mulighed for, at unge, der har ønsket at blive vurderet i forhold til begge uddannelser, kan være forvirrede over deres parathedsvurdering, hvis de er blevet vurderet parate til EUD, men ikke-parate til en gymnasial uddannelse. Ifølge Styrelsen for It og Læring (STIL) gælder dette imidlertid kun for mindre end 5 % af de ikke-parate elever, der har tilkendegivet interesse for begge typer af uddannelser.²

Blandt de 20 % (221 unge), som i spørgeskemaet angiver, at de er blevet vurderet uddannelsesparate, men optræder som ikke-parate i det nationale register, har 33 % (71 unge) tilkendegivet ønske om at blive vurderet i forhold til begge uddannelser. Blandt disse unge vil vi på baggrund af STIL's oplysninger forvente, at 3-4 unge er vurderet parate til EUD, men ikke-parate til en gymnasial uddannelse. Disse unge kan dermed potentielt være i tvivl om deres overordnede vurdering. Da der er tale om et meget lille antal, har det dog ikke betydning for analysens resultat.

De følgende analyser er udelukkende baseret på besvarelser fra de unge, der har svaret, at de er blevet erklæret ikke-parate, og som også har vist sig at være ikke-parate ifølge det nationale register optagelse.dk. Dermed er det givetvis ikke alle ikke-parate i stikprøven, som har fået spørgsmålene. Samtidig er der en mindre gruppe, der har fået spørgsmålene, men som ikke indgår i analyserne, da de er vurderet parate ifølge registrene.

3.2 Kendskab til indsatser

Uddannelsesparathedsvurderingen skal ses som en mulighed for, at den enkelte elev kan få en ekstra indsats, som betyder, at eleven kan arbejde hen mod at blive parat. UU og skolen skal derfor i samarbejde sætte en særlig målrettet skole- og vejledningsindsats i gang. Konkret skal skolen, UU og forældrene i fællesskab udarbejde en plan for indsatsen og skrive den ind i elevplanen. Planen skal beskrive den indsats, der skal til, for at eleven kan blive parat, inden han eller hun er færdig med skolen.

Indledningsvist viser tabel 3.1, at over halvdelen (66 %) af de ikke-parate i høj grad eller i nogen grad er nervøse for, om de bliver erklæret parate i 9. klasse.

TABEL 3.1

Er du nervøs for, om du bliver erklæret uddannelsesparat i 9. klasse?
(N = 623)

Uddannelsesparathedsvurdering	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
	Procent	Procent	Procent	Procent	Procent
Ikke-parat (n = 623)	33 %	33 %	17 %	18 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: Respondenten har fået spørgsmålet, såfremt vedkommende har svaret "Nej, jeg blev vurderet ikke-uddannelsesparat" på spørgsmålet "Er du blevet vurderet uddannelsesparat af din lærer og UU-vejleder?"

Ser vi dernæst på de unges svar på spørgsmålet "Ved du, hvad der er aftalt med skolen i forhold til at hjælpe dig til at blive uddannelsesparat i 9. klasse?" (tabel 3.2), svarer 42 % af de ikke-parate, at de ikke ved det. 12 % har desuden svaret, at der ikke skal ske noget særligt. Der er dermed tale om

2 Notatet "Uddannelsesønsker og uddannelsesparathed i 8. klasse", Styrelsen for It og Læring, februar 2016.

meget store andele af de unge, som er nervøse for, om de bliver vurderet uddannelsesparate, og mange oplever reelt ikke, at skolen har en opgave med hensyn til at hjælpe dem til at blive parate.

TABEL 3.2

Ved du, hvad der er aftalt med skolen i forhold til at hjælpe dig til at blive uddannelsesparat i 9. klasse? (N = 697)

	Procent
Jeg ved det ikke	42 %
Jeg skal snakke med min UU-vejleder	18 %
Lærerne skal være mere opmærksomme på mig i timerne	15 %
Der skal ikke ske noget særligt	12 %
Jeg skal have ekstra undervisning i fx dansk eller matematik	8 %
Andet	7 %
Jeg skal deltage i et forløb uden for den normale undervisning, hvor jeg skal blive bedre til personlige eller sociale ting	6 %
Jeg skal have mere hjælp hjemmefra	5 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: Respondenten har fået spørgsmålet, såfremt vedkommende har svaret "Nej, jeg blev vurderet ikke-uddannelsesparat" på spørgsmålet "Er du blevet vurderet uddannelsesparat af din lærer og UU-vejleder?".

Note: De unge havde mulighed for at sætte flere kryds, bortset fra hvis de svarede "Der skal ikke ske noget særligt" eller "Jeg ved det ikke".

Ser vi på spørgsmålet "Ved du, hvilke områder du skal arbejde med for at blive uddannelsesparat i 9. klasse?" (tabel 3.3), ved størstedelen af de ikke-parate unge, hvad de selv skal arbejde med. 17 % svarer dog, at de ikke ved det. 49 % af de ikke-parate skal arbejde med personlige ting, fx blive bedre til at sige noget i timerne, til at møde til tiden eller til at holde aftaler, 46 % skal arbejde med faglige ting, fx blive bedre til matematik eller dansk, og 23 % skal arbejde med sociale ting, fx blive bedre til at samarbejde, at vise hensyn over for andre eller at forstå og acceptere andres meninger.

TABEL 3.3

Ved du, hvilke områder du skal arbejde med for at blive uddannelsesparat i 9. klasse? (N = 697)

	Procent
Jeg skal arbejde med personlige ting, fx til at blive bedre til at sige noget i timerne, til at møde til tiden eller til at holde aftaler	49 %
Jeg skal arbejde med sociale ting, fx blive bedre til at samarbejde, at vise hensyn over for andre eller at forstå og acceptere andres meninger	23 %
Jeg skal arbejde med faglige ting, fx blive bedre til matematik eller dansk	46 %
Nej, jeg ved ikke, hvilke områder jeg skal arbejde med	17 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: Respondenten har fået spørgsmålet, såfremt vedkommende har svaret "Nej, jeg blev vurderet ikke-uddannelsesparat" på spørgsmålet "Er du blevet vurderet uddannelsesparat af din lærer og UU-vejleder?".

4 Forskelle mellem parate og ikke-parate unge

Der er ikke overraskende væsentlig forskel på de unge, der er blevet erklæret parate i 8. klasse, og dem, der ikke er. Helt grundlæggende er der en klar sammenhæng mellem de unges baggrund og den vurdering, de har modtaget. Således er der en overrepræsentation af henholdsvis drenge, unge fra uddannelsesfremmede hjem og unge af ikke-vestlig herkomst, herunder både indvandrere og efterkommere, blandt de ikke-parate. Dette er også belyst i tidligere undersøgelser af uddannelsesparathed.³ I dette kapitel ser vi derfor på øvrige forskelle mellem de parate og ikke-parate i relation til skoletrivsel, uddannelsesplaner, karrierekompetencer, non-kognitive egenskaber, og hvilket udbytte de har oplevet at få af vejledningsaktiviteter.

Kapitlet viser, at de ikke-parate trives dårligere i skolen end de parate. Derudover har de ikke-parate andre uddannelsesplaner, fx er der langt færre, der planlægger at begynde på en gymnasial uddannelse. Endvidere viser resultaterne, at der er en større andel af de ikke-parate, der ved, hvad de vil arbejde med, når de bliver voksne, og at de i mindre grad ser frem til at tage en ungdomsuddannelse end de parate. Resultaterne viser også, at de parate i højere grad synes, at det er spændende at tænke over, hvad de skal efter skolen, end de ikke-parate. Til gengæld er der stort set ingen forskel på, hvor stort et pres de føler, det er at vælge, hvad de skal efter skolen.

Kapitlet viser også, at de ikke-parate i mindre grad end de parate oplever at få den hjælp, de har brug for til at vælge, hvad de skal efter skolen. Desuden peger resultaterne på, at de parate får mest ud af besøg på ungdomsuddannelser, mens de ikke-parate får mest ud af besøg på arbejdspladser, i forhold til, hvad de angiver, har hjulpet dem i deres overvejelser om uddannelse og arbejde.

Afslutningsvis viser resultaterne, at de parate unge har stærkere karrierekompetencer, specielt i forhold til viden om uddannelse, og stærkere non-kognitive kompetencer inden for indre og ydre motivation, faglig selvtilid, vedholdenhed og samarbejdsevner, end de ikke-parate.

4.1 De ikke-parate trives dårligere i skolen

De parate unge er generelt glade for deres skole og for deres klasse end de ikke-parate unge.

Således svarer 78 % af de parate unge, at de altid eller ofte er glade for deres skole, mens det er tilfældet for 58 % af de ikke-parate unge (jf. tabel 4.1). Det samme mønster ses – om end i lidt mindre grad – i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt eleverne er glade for deres klasse. Her svarer 79 % af de parate, at de altid eller ofte er glade for deres klasse, mod 66 % af de ikke-parate (jf. tabel 4.5).

Samme mønster afspejler sig i forbindelse med skalaens lave kategorier, hvor de unge svarer, at de sjældent eller aldrig er glade for deres skole eller klasse. Her svarer 14 % af de ikke-parate unge, at de sjældent eller aldrig er glade for deres skole. Den tilsvarende andel blandt de parate unge er kun 4 %.

3 Se fx rapporten "Fra ikke-parat til parat. Analyse af uddannelsesparathedsvurderinger i 8., 9. og 10. klasse", EVA 2017.

TABEL 4.1

Er du glad for din skole? (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	Altid	Ofte	Af og til	Sjældent	Aldrig	Ønsker ikke at svare	Total
Parat (n = 4.001)	25 %	53 %	17 %	3 %	1 %	1 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.130)	22 %	36 %	25 %	11 %	3 %	3 %	100 %
Total	24 %	49 %	19 %	5 %	1 %	2 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

TABEL 4.2

Er du glad for din klasse? (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	Altid	Ofte	Af og til	Sjældent	Aldrig	Ønsker ikke at svare	Total
Parat (n = 4.001)	32 %	47 %	15 %	4 %	1 %	1 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.130)	30 %	36 %	22 %	7 %	3 %	2 %	100 %
Total	32 %	45 %	16 %	5 %	1 %	1 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

4.2 De ikke-parate har anderledes uddannelsesplaner

I dette afsnit ser vi på forskelle i de unges uddannelsesplaner. Resultaterne viser, at de ikke-parate unge i højere grad hælder mod erhvervsuddannelser og 10. klasse frem for gymnasiale uddannelser og efterskoler. Derudover er der en større andel af de ikke-parate unge, der ved, hvad de vil arbejde med, når de bliver voksne.

Tabel 4.3 nedenfor giver et overblik over forskellene på de planer, henholdsvis de parate og de ikke-parate unge har efter 9. klasse. Her ses der ikke overraskende nogle markante forskelle. De største forskelle består i, at der er godt 25 % færre af de ikke-parate, der planlægger at begynde på en gymnasial uddannelse, 7 % flere, der planlægger at begynde på en erhvervsuddannelse, og 13 % flere, der planlægger at gå i 10. klasse. Derudover er det værd at bemærke, at 6 % af de ikke-parate unge planlægger at få et arbejde efter 9. klasse mod kun 1 % af de parate.

TABEL 4.3

Hvad tænker du, at du skal, når du er færdig med 9. klasse? (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	Have et arbejde (tjene penge)	Ud at rejse	10. klasse	Efterskole	Erhvervsuddannelse	Gymnasial uddannelse	EUX	Erhvervsgrunduddannelse	Uafklaret	Andet	Total
Parat (n = 4.001)	1 %	3 %	8 %	27 %	3 %	47 %	3 %	0 %	8 %	1 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.130)	6 %	2 %	21 %	21 %	10 %	22 %	3 %	1 %	12 %	1 %	100 %
Total	2 %	3 %	11 %	26 %	5 %	41 %	3 %	0 %	9 %	1 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: erhvervsuddannelse (fx automekaniker, tømrer, kok, SOSU); gymnasial uddannelse (fx STX, HHX, HTX, HF); EUX (erhvervsuddannelse og gymnasial uddannelse); erhvervsuddannelse (EGU).

Note: P-værdi: 0,000.

De ikke-parate unges planer adskiller sig også, ved at der er en større andel af de ikke-parate unge, der ved, hvad de vil arbejde med, når de bliver voksne. Således er der 39 % af de ikke-parate, der ved, hvad de vil arbejde med, når de bliver voksne, mod 30 % af de parate.

TABEL 4.4

Ved du, hvad du vil arbejde med, når du bliver voksen? (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	Ja	Måske	Nej	Total
Parat (n = 4.001)	30 %	41 %	29 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.130)	39 %	41 %	20 %	100 %
Total (n = 5.131)	32 %	41 %	27 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

4.3 De ikke-parate ser mindre frem til ungdomsuddannelse

I det følgende ser vi på, hvordan de unge forholder sig til valget af ungdomsuddannelse. Afsnittet viser, at ikke-parate unge i mindre grad end de parate unge ser frem til ungdomsuddannelse, og at de i mindre grad synes, at det er spændende at tænke over, hvad de skal efter skolen. Der er ikke forskel mellem grupperne i forhold til oplevelsen af, om det er et stort pres at skulle vælge, hvad man skal efter skolen.

Tabel 4.5 viser en række udsagn om valget af ungdomsuddannelse. 67 % af de parate ser frem til at tage en ungdomsuddannelse mod 45 % af de ikke-parate. 24 % af de ikke-parate giver udtryk for, at de ikke har tænkt så meget over det endnu, mod 15 % af de parate. Endelig er der 18 % af de ikke-parate, der svarer, at de ikke ved, hvordan de har det med ungdomsuddannelse, mod 7 % af de parate. Blandt både parate og ikke-parate er der desuden en gruppe af unge (10 %), der svarer, at de tænker, at de bør tage en ungdomsuddannelse, men ikke rigtig har lyst.

TABEL 4.5

Hvordan har du det med ungdomsuddannelse (gymnasial uddannelse eller erhvervsuddannelse)? (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	Jeg ser frem til at tage en ungdomsuddannelse	Jeg tænker, at jeg bør tage en ungdomsuddannelse, men jeg har ikke rigtig lyst	Jeg vil ikke tage en ungdomsuddannelse	Jeg har ikke tænkt så meget over det	Ved ikke	Total
Parat (n = 4.001)	67 %	10 %	1 %	15 %	7 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.130)	45 %	10 %	3 %	24 %	18 %	100 %
Total	62 %	10 %	1 %	17 %	9 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.
 Note: P-værdi: 0,000.

Tabel 4.6 nedenfor viser, at der generelt er forskel på de parate og de ikke-parate unges oplevelse af, om det er spændende at tænke over, hvad man skal efter skolen. 68 % af de parate er helt eller delvis enige i, at det er spændende at tænke over, hvad de skal efter skolen. Blandt de ikke-parate er det 56 %.

TABEL 4.6

Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn? "Det er spændende at tænke over, hvad jeg skal efter skolen" (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	Helt enig	Delvis enig	Hverken-eller	Delvis uenig	Helt uenig	Total
Parat (n = 4.001)	31 %	37 %	25 %	4 %	2 %	100 %
Ikke parat (n = 1.130)	27 %	29 %	34 %	5 %	5 %	100 %
Total (n = 5.131)	31 %	36 %	27 %	4 %	3 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.
 Note: P-værdi: 0,000.

Til gengæld er der ikke forskel mellem grupperne, når vi ser på oplevelsen af, at det er et stort pres at skulle vælge, hvad man skal efter skolen (jf. tabel 4.7). De unges besvarelser er desuden meget spredte – fra 18 %, der er helt enige i, at det er et stort pres at skulle vælge, til 12 %, der er helt uenige.

TABEL 4.7

Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn? ”Jeg synes, at det er et stort pres at skulle vælge, hvad jeg skal efter skolen” (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	Helt enig	Delvis enig	Hverken-eller	Delvis uenig	Helt uenig	Total
Parat (n = 4.001)	18 %	26 %	29 %	14 %	12 %	100 %
Ikke parat (n = 1.130)	18 %	27 %	32 %	13 %	11 %	100 %
Total (n = 5.131)	18 %	26 %	30 %	14 %	12 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,449.

4.4 De ikke-parate oplever i mindre grad at få den hjælp, de har brug for

I dette afsnit ser vi på forskelle med hensyn til, hvorvidt de unge oplever at få den hjælp, de har brug for, samt hvilke aktiviteter der har gjort de unge mere afklarede vedrørende deres valg af ungdomsuddannelse.

I afsnittet ser vi, at ikke-parate unge i mindre grad end de parate unge oplever at få den hjælp, de har brug for. Der er desuden forskel med hensyn til, hvilke aktiviteter (besøg på ungdomsuddannelse, besøg på arbejdspladser og erhvervspraktik) der har hjulpet henholdsvis de parate og de ikke-parate i deres overvejelser om uddannelsesvalg. Her er tendensen, at de parate har fået mest ud af besøg på ungdomsuddannelser, mens de ikke-parate har fået mest ud af besøg på arbejdspladser.

Tabel 4.8 viser de unges svar på spørgsmålet om, om de oplever at få den hjælp, de har brug for for at kunne vælge, hvad de skal efter 9./10. klasse. Henholdsvis 24 % af de parate og 30 % af de ikke-parate oplever i mindre grad eller slet ikke at få den hjælp, der har brug for. Der er dermed tale om en signifikant, men ikke meget markant forskel mellem grupperne.

TABEL 4.8

Oplever du, at du får den hjælp, du har brug for for at kunne vælge, hvad du skal efter 9./10. klasse? (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
Parat (n = 4.001)	21 %	55 %	19 %	5 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.130)	18 %	53 %	23 %	7 %	100 %
Total (n = 5.131)	20 %	54 %	20 %	6 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,024.

Tabel 4.9 viser forskellene mellem parate og ikke-parate på spørgsmålet ”Hvad kunne bedst hjælpe dig?”.

De ikke-parate oplever i højere grad end de parate, at de har brug for mere tid til at vælge; 37 % af de ikke-parate svarer "At jeg havde bedre tid til at vælge" mod 28 % af de parate. De parate oplever i højere grad et behov for flere personlige snakke med UU-vejlederen (24 % mod 16 % af de ikke-parate), og efterspørger flere besøg hos virksomheder (31 % mod 23 % af de ikke-parate). Herudover er forskellene mellem de parate og de ikke-parates ønsker om hjælp meget begrænsede.

TABEL 4.9

Hvad kunne bedst hjælpe dig? (N=1.331)

	Parat (n=982)		Ikke parat (n=329)	
	Antal	Procent	Antal	Procent
At jeg havde bedre tid til at vælge	276	28 %	110	37 %
At jeg havde flere personlige snakke med min lærer	119	12 %	34	11 %
At jeg havde flere personlige snakke med min UU-vejleder	231	24 %	47	16 %
At min UU-vejleder kendte mig bedre	150	15 %	50	17 %
At min lærer kendte mig bedre	57	6 %	32	11 %
At vi havde flere snakke i klassen	205	21 %	51	17 %
At jeg havde flere snakke med mine forældre	160	16 %	57	19 %
At jeg fik mulighed for flere besøg på ungdomsuddannelser	395	40 %	109	37 %
At jeg fik mulighed for flere besøg hos virksomheder	309	31 %	69	23 %
At mine forældre vidste mere om forskellige uddannelsesmuligheder	97	10 %	30	10 %
At jeg havde mere praktik	345	35 %	107	36 %
Andet	86	9 %	42	14 %
Total	2430	247 %	738	247 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8. klasses elever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017.

Note: Kun respondenter, der har svaret, at de i mindre grad eller slet ikke får den hjælp, de har brug for er medtaget i tabellen.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe til mere end 100 %.

Tabel 4.10, 4.11 og 4.12 viser de aktiviteter, som de unge har deltaget i, og om det har hjulpet de unge i forhold til deres overvejelser om uddannelse og arbejde.

Mange af de unge har generelt fået et udbytte af besøg på ungdomsuddannelser. I tabel 4.10 ser vi, at der er 79 % af de parate mod 72 % af de ikke-parate unge, der i høj eller nogen grad oplever, at det at besøge én eller flere ungdomsuddannelser har hjulpet dem i deres overvejelser om uddannelse og arbejde. Udbyttet af klassebesøg (tabel 4.11) i en virksomhed eller på en arbejdsplads er generelt lidt mindre, men har i høj grad eller i nogen grad hjulpet 55 % af de ikke-parate unge i deres overvejelser mod 44 % af de parate unge.

TABEL 4.10

Har besøget/besøgene [på en ungdomsuddannelse] hjulpet dig i forhold til dine overvejelser om uddannelse og arbejde? (N = 4.566)

Uddannelsesparathedsvurdering	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
Parat (n = 3.589)	29 %	50 %	14 %	7 %	100 %
Ikke-parat (n = 977)	24 %	48 %	17 %	10 %	100 %
Total	28 %	50 %	15 %	8 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: Respondenten har fået spørgsmålet, såfremt vedkommende har svaret ja på spørgsmålet "Har du besøgt en ungdomsuddannelse, fx et gymnasie eller en erhvervsskole?".

Note: P-værdi: 0,000.

TABEL 4.11

Har besøget/besøgene [i en virksomhed/på en arbejdsplads sammen med skolen] hjulpet dig i forhold til dine overvejelser om uddannelse og arbejde? (N = 2.424)

Uddannelsesparathedsvurdering	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
Parat (n = 1.856)	8 %	36 %	34 %	21 %	100 %
Ikke-parat (n = 856)	12 %	43 %	26 %	18 %	100 %
Total	9 %	38 %	32 %	21 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: Respondenten har fået spørgsmålet, såfremt vedkommende har svaret ja på spørgsmålet "Har du været på klassebesøg i en virksomhed/på en arbejdsplads sammen med skolen?".

Note: P-værdi: 0,000.

De unge oplever også generelt et stort udbytte af erhvervspraktik, og der er her ikke signifikant forskel på de unges udbytte, alt efter om de unge er vurderet ikke-parate eller parate.

TABEL 4.12

Har erhvervspraktikken hjulpet dig i forhold til dine overvejelser om uddannelse og arbejde? (N = 872)

Uddannelsesparathedsvurdering	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
Parat (n = 586)	24 %	46 %	19 %	11 %	100 %
Ikke-parat (n = 286)	23 %	42 %	23 %	13 %	100 %
Total	24 %	45 %	20 %	12 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: Respondenten har fået spørgsmålet, såfremt vedkommende har svaret ja på spørgsmålet "Har du været i erhvervspraktik?".

Note: P-værdi: 0,408.

4.5 De ikke-parate har mindre viden om uddannelse

Karrierekompetence er et begreb fra vejledningslitteraturen, der kan defineres som ”elevernes håndtering af og forståelse for deres forløb og overgange i uddannelsessystemet ved hjælp af viden om dem selv, fag, uddannelser, arbejdsmarked og samfundet” (Katznelson & Lundby, 2015; Thomsen, 2014).

I denne undersøgelse måles karrierekompetence gennem en række spørgsmål, der tilsammen giver to indeks: et for viden om uddannelsessystemet (fx viden om, hvilke uddannelser og adgangskrav der findes) og et for de unges viden om sig selv (fx om de unge ved, hvad de interesserer sig for, og hvad de er gode til).⁴ Analyserne viser, at der er forskel på de to grupper af unge, hvad angår viden om uddannelsessystemet, men begrænset forskel, hvad angår de unges viden om dem selv.

Hvis vi ser på viden om uddannelsessystemet i tabel 4.13 nedenfor, ses det, at der er 55 % af de parate, der ligger over midten af skalaen, det vil sige 1 og 2, (1 er højest, og 5 er lavest), mod 44 % af de ikke-parate.

TABEL 4.13

Viden om uddannelsessystemet, indeks (1-5) (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	1 – højest	2	3	4	5 – lavest	Total
Parat (n = 4.001)	10 %	45 %	35 %	9 %	2 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.130)	9 %	35 %	42 %	11 %	3 %	100 %
Total	10 %	43 %	37 %	9 %	2 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

Ser vi på de unges viden om dem selv i tabel 4.14, er forskellen langt mindre. Her er henholdsvis 75 % af de parate og 71 % af de ikke-parate over midten af skalaen i positiv retning.

TABEL 4.14

Viden om mig selv, indeks (1-5) (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	1 – højest	2	3	4	5 – lavest	Total
Parat (n = 4.001)	19 %	56 %	22 %	2 %	0 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.130)	22 %	49 %	26 %	2 %	1 %	100 %
Total	19 %	55 %	23 %	2 %	0 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

⁴ De to indeks for karrierekompetencer er lavet som additiv indeks, der er normeret til en femkategoriskala. Se undersøgelsens metodeappendiks for en beskrivelse af indekskonstruktionen.

4.6 Store forskelle i non-kognitive kompetencer

I undersøgelsen måler vi også på en række af de kompetencer, der ofte betegnes som non-kognitive kompetencer. Mere specifikt handler det om personlige formbare egenskaber, som ikke kan kobles direkte til faglighed, men som synes at have en væsentlig betydning i forhold til, hvordan unge går til løsningen af forskellige faglige opgaver og – antageligt – valgprocesser. Non-kognitive kompetencer skal ikke forstås som noget statisk, men derimod som noget formbart, altså som noget, de unge kan lære at blive bedre til, og som kan blive påvirket af indsatser på skolen.

Vi måler på fem non-kognitive kompetencer, hvor hver kompetence bliver målt via en skala, der består af flere spørgsmål:

1. Faglig selvtillid skal forstås som de unges tiltro til egen evne til at lære og mestre nye udfordringer og opgaver.
2. Indre motivation handler om at blive motiveret af ting, der ikke kommer udefra, såsom interesse eller glæde ved udfordrende aktiviteter.
3. Vedholdenhed handler om at kunne gøre en indsats kontinuerligt over længere tid uden at miste fokus, også selvom der opstår modgang.
4. Samarbejdsevne handler om ens indstilling til samarbejde, og hvorvidt man har tillid i en samarbejdssituation og søger at få samarbejdet til at fungere.
5. Ydre motivation handler om, hvorvidt man bliver motiveret af eksterne faktorer såsom at vise sine evner for andre og få bedre karakterer end sine kammerater.⁵

Skalaerne, der måler faglig selvtillid, indre motivation, vedholdenhed og samarbejdsevne, er udlånt til EVA af NordicMetrics aps, hvor de indgår i værktøjet Udvikling i Livsfærdigheder.⁶

Analyserne viser, at de parate har væsentlig stærkere non-kognitive kompetencer end de ikke-parate, uanset om vi ser på indre og ydre motivation, faglig selvtillid, vedholdenhed eller samarbejdsevner. Forskellen er størst i forhold til faglig selvtillid og indre motivation og mindst i forhold til ydre motivation og samarbejdsevne. Det er i den forbindelse væsentligt at understrege, at der er en naturlig relation til de non-kognitive kompetencer i selve uddannelsesparathedsvurderingen, der netop tager udgangspunkt i både sociale, faglige og personlige forudsætninger for uddannelse.

Tabel 4.15 nedenfor viser, at der er en langt større andel af parate blandt dem, der har scoret højest på skalaen, og som således har en højere grad af indre motivation, end blandt de ikke-parate.⁷ Indre motivation dækker over det at blive motiveret af ting, der kommer indefra, såsom interesse eller glæde ved udfordrende aktiviteter frem for at blive motiveret af noget eksternt såsom anerkendelse.

5 Denne skala er baseret på EVA's egen oversættelse af McCord, R & Matusovich, H. Developing an Instrument to Measure Motivation, Learning Strategies and Conceptual Change, 2013.

6 Skalaerne er udviklet af NordicMetrics Aps, som har de fulde rettigheder til skalaerne. EVA har udelukkende brugsrettigheder til skalaerne, og ret til at offentliggøre skalaerne, i forbindelse med projektet 'Unge vej til uddannelse' og alle runder af Ungepanelet (projektets kvantitative datagrundlag). Enhver anvendelse og offentliggørelse skal ske med klar reference til NordicMetrics Aps. EVA har ikke ret til at videreudvikle eller ændre på skalaerne. Brug af skalaerne af tredjepart skal ske efter aftale med NordicMetrics Aps.

7 De fem skalaer, der måler non-kognitive kompetencer, er opgjort som kvartiler, således at de respondenter, hvis samlede score ligger i den øverste fjerdedel af skalaen har fået værdien 1, mens de respondenter, hvis score ligger i den næst øverste fjerdedel har fået værdien 2 og så fremdeles. Se undersøgelsens metodeappendiks for en yderligere beskrivelse af skalaerne.

TABEL 4.15

Indre motivation (N = 5.077)

Uddannelsesparathedsvurdering	1 (mest)	2	3	4 (mindst)	Total
Parat (n = 3.956)	33 %	29 %	22 %	16 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.121)	21 %	22 %	20 %	36 %	100 %
Total	30 %	28 %	22 %	20 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og register-data fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

Faglig selvtillid er en betegnelse for de unges tiltro til egne evner til at lære og tilegne sig viden og kompetencer i forhold til at løse opgaver i skolen. Således vil unge med høj faglig selvtillid have stor tillid til, at de kan lære og mestre de faglige discipliner, de bliver sat over for.

I tabel 4.16 nedenfor ser vi samme mønster som med indre motivation, blot tydeligere. Der er altså en langt større andel af de uddannelsesparate, der har scoret højt inden for faglig selvtillid, end af de ikke-uddannelsesparate, og vi må derfor antage, at de har større faglig selvtillid.

TABEL 4.16

Faglig selvtillid (N = 5.077)

Uddannelsesparathedsvurdering	1 (mest)	2	3	4 (mindst)	Total
Parat (n = 3.956)	38 %	20 %	24 %	18 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.121)	24 %	13 %	21 %	41 %	100 %
Total	35 %	18 %	23 %	23 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og register-data fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

Skalaen for vedholdenhed måler de unges evne til at holde fast og dedikere sig til et stykke arbejde eller en interesse over længere tid uden at lade sig distrahere eller stoppe af modgang. Tabel 4.17 viser forskellen på de to grupper. Forskellene er stort set identiske med resultaterne vedrørende faglig selvtillid. De parate har således et højere niveau af vedholdenhed end de ikke-parate målt på skalaen.

TABEL 4.17

Vedholdenhed (N = 5.077)

Uddannelsesparathedsvurdering	1 (mest)	2	3	4 (mindst)	Total
Parat (n = 3.956)	34 %	21 %	25 %	19 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.121)	21 %	17 %	23 %	39 %	100 %
Total	31 %	20 %	25 %	24 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og register-data fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

Vi har også målt samarbejdsevne, hvilket dækker over de unges indstilling til samarbejde, og hvorvidt de har tillid i en samarbejdssituation og søger at få samarbejdet til at fungere og bidrage til dette. En elev, der scorer højt på samarbejdsevne, vil søge at skabe konsensus i gruppen og både levere og forvente ærlighed og hjælpsomhed fra gruppens medlemmer. Både de parate og de ikke-parate unges fordelinger på skalaen kan ses i tabel 4.18 nedenfor. Her kan vi se, at der også her er en væsentlig større andel af parate i toppen af skalaen end i bunden. Dermed indikerer resultaterne, at de parate unge har bedre samarbejdsevner målt med denne skala.

TABEL 4.18

Samarbejdsevne (N = 5.077)

Uddannelsesparathedsvurdering	1 (mest)	2	3	4 (mindst)	Total
Parat (n = 3.956)	30 %	36 %	18 %	16 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.121)	23 %	28 %	18 %	31 %	100 %
Total	29 %	34 %	18 %	19 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

Tabel 4.19 viser de unges ydre motivation. Ydre motivation handler om at være motiveret af at vise andre sine evner eller at klare sig bedre end andre i sin omgangskreds. Det kan fx være, at man gerne vil have bedre karakterer end sine kammerater, eller at man gerne vil vise sine forældre, at man er god til matematik. Ser vi på resultaterne i tabellen nedenfor, ser vi samme tendens som i de foregående. Der er en større andel af de parate, der scorer i toppen af skalaen, end af de ikke-parate.

TABEL 4.19

Ydre motivation (N = 5.131)

Uddannelsesparathedsvurdering	1 (mest)	2	3	4 (mindst)	Total
Parat (n = 4.001)	33 %	28 %	23 %	16 %	100 %
Ikke-parat (n = 1.130)	24 %	24 %	26 %	26 %	100 %
Total	31 %	27 %	24 %	18 %	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, og registerdata fra Optagelse.dk.

Note: P-værdi: 0,000.

5 Sammenhæng mellem non-kognitive kompetencer, karrierekompetencer og uddannelsesparathed

I dette kapitel undersøger vi sammenhængen mellem henholdsvis de non-kognitive kompetencer og karrierekompetencer og den uddannelsesparathedsvurdering, de unge har fået i 8. klasse. Formålet med analysen er at undersøge, hvilke kompetencer der statistisk set har en sammenhæng med uddannelsesparathedsvurderingen, og dermed, hvilke kompetencer der lader til at være centrale for vurderingen af parathed.

Analyserne viser, at specielt viden om uddannelse, indre motivation og faglig selvtilid er kompetencer, der statistisk set har sammenhæng med den uddannelsesparathedsvurdering, eleven har modtaget, mens samarbejdsevner, som vi har målt dem, ikke synes at være væsentlige i vurderingen.

5.1 Regressionsanalyserne

Der er udført to logistiske regressionsanalyser med uddannelsesparathed (parat/ikke-parat) som afhængig variabel. I den ene analyse inddrager vi de to indikatorer (indeks) for karrierekompetencer som forklarende variable. I den anden analyse inddrager vi de non-kognitive kompetencer. Derudover tager vi i begge modeller højde for betydningen af de unges baggrund, målt ved hjælp af køn, mors uddannelsesbaggrund og herkomst.

Det betyder, at vi undersøger, hvordan karrierekompetencerne hænger sammen med sandsynligheden for *ikke* at blive erklæret parat i den ene model, og i den anden, hvordan de non-kognitive kompetencer hænger sammen med denne sandsynlighed, hvor vi i begge modeller tager højde for betydningen af de unges baggrund. Derudover forsøger vi i den anden model også at tage højde for de unges faglige udgangspunkt ved at inddrage de nationale tests i dansk og matematik i 6. klasse, da de unges faglige niveau antages at være forbundet med deres faglige selvtilid.

De unges kognitive kompetencer og karrierekompetencer er som nævnt målt ved brug af spørgsmål og skalaer, som indgår i spørgeskemaundersøgelsen blandt de unge. Det vil sige, at disse måler på selvsvurdering fra de unges side. Dette er værd at holde sig for øje, når disse kompetencer sættes i relation til de personlige og sociale kompetencer i uddannelsesparathedsvurderingen, som beror på lærervurderinger.

I forbindelse med regressionsanalyserne er det vigtigt at understrege to forhold. For det første er uddannelsesparathedsvurderingen netop en vurdering, der foretages af skolerne, og ikke en tilstand eller kompetence, der kan måles via en test. Det betyder, at det, vi undersøger i analyserne, måske bedst kan forstås som, hvad lærere og UU-vejledere har lagt vægt på i vurderingen af eleverne ud over fagligt standpunkt. For det andet indgår personlige og sociale forudsætninger formelt i vurderingen, og da disse må antages at være nært beslægtet med de non-kognitive kompetencer, må man umiddelbart forvente at finde en sammenhæng mellem uddannelsesparathed og de non-kognitive kompetencer.

5.2 Sammenhængen mellem karrierekompetencer og uddannelsesparathedsvurdering

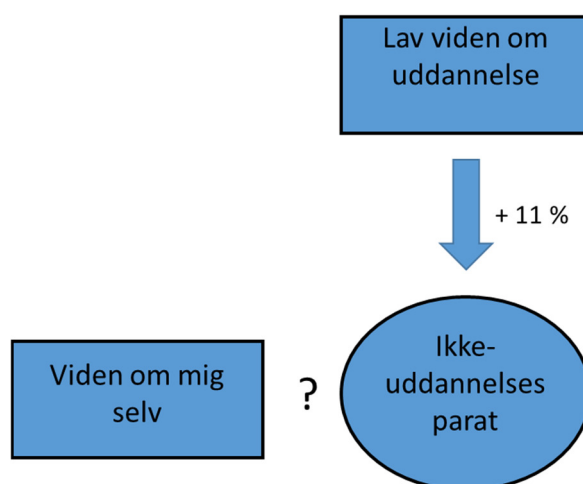
Elever, der har en ringe grad af viden om uddannelse, har en større sandsynlighed for at blive erklæret ikke-parate.

I figuren nedenfor ser vi, at unge med ringe grad af viden om uddannelse har 11 % større sandsynlighed for at blive erklæret ikke-parate end unge, der har scoret højest på indekset for viden om uddannelse.

De unges viden om sig selv, herunder hvad de interesserer sig for, og deres oplevelse af egne styrker og svagheder viser derimod ikke nogen entydig sammenhæng med uddannelsesparathed. Dette er illustreret ved hjælp af et spørgsmålstejn i figuren nedenfor.

FIGUR 5.1

Regressionsanalyse: sammenhængen mellem karrierekompetencer og uddannelsesparathedsvurdering (N = 5.006)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, Danmarks Statistik og registerdata fra Optagelse.dk. Beregninger foretaget af EVA.

Note: Kun estimer med en p-værdi < 0,05 er medtaget i modellen.

Der er i analysen kontrolleret for køn, mors uddannelsesbaggrund og herkomst. Det vil sige, at den ændring i sandsynlighed, der fremgår af figuren, er, efter at der er taget højde for betydningen af disse faktorer.

5.3 Sammenhængen mellem non-kognitive kompetencer og uddannelsesparathedsvurdering

Der er umiddelbart en væsentlig sammenhæng mellem uddannelsesparathedsvurderingen og henholdsvis faglig selvtillid, indre motivation og vedholdenhed. Lille faglig selvtillid øger sandsynligheden for at blive erklæret ikke-parat mest, og ringe grad af vedholdenhed mindst. Samarbejdsevne og ydre motivation viste sig ikke at have nogen betydning i analysen. Sammenhængene bliver

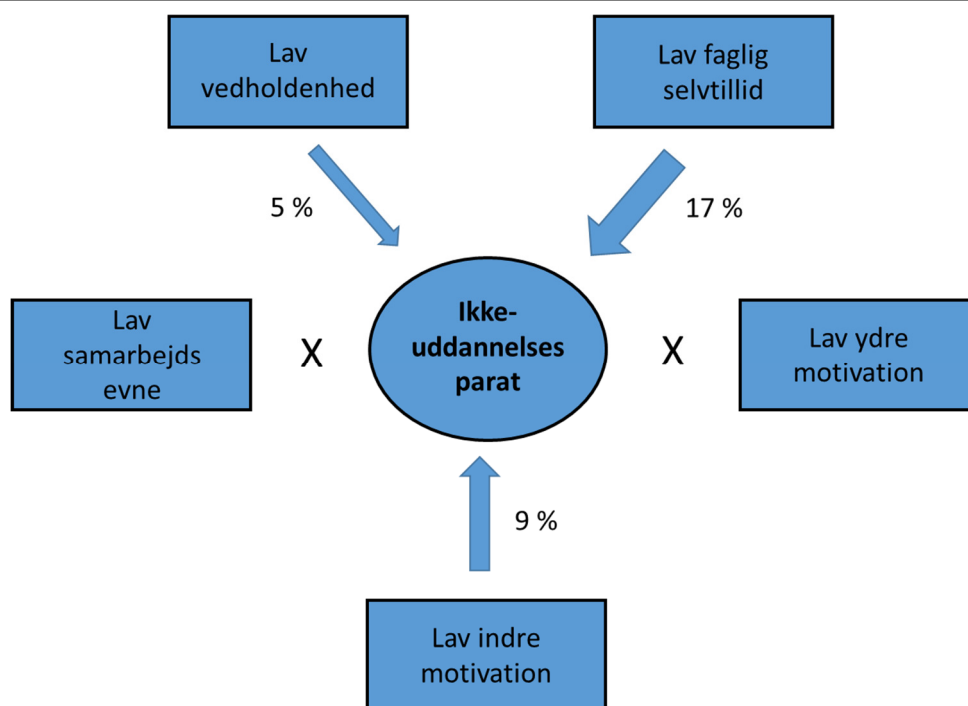
væsentlig svagere, hvis vi tager højde for de unges resultater i nationale tests i analysen, hvilket indikerer, at specielt sammenhængen mellem faglig selvtillid og uddannelsesparathedsvurdering ikke overraskende er influeret af de unges faglige udgangspunkt.⁸

Figuren nedenfor illustrerer indledningsvist sammenhængen mellem de non-kognitive kompetencer og uddannelsesparathedsvurderingen, hvor procentangivelserne udtrykker ændringen i sandsynligheden for at være vurderet ikke-parat, hvis man befinder sig i den laveste kvartil, sammenlignet med den øverste.

Således ser vi, at unge med lille faglig selvtillid har 17 % procent større sandsynlighed for at blive erklæret ikke-parate. De tilsvarende sandsynligheder for unge med lille indre motivation og unge med ringe grad af vedholdenhed er henholdsvis 9 % og 5 %. Resultaterne er præsenteret i figur 5.2 nedenfor. Også i denne regressionsmodel er der taget højde for køn, mors uddannelse og herkomst.

FIGUR 5.2

Regressionsanalyse: sammenhængen mellem non-kognitive kompetencer og uddannelsesparathed (N = 4.953)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, Danmarks Statistik og registerdata fra Optagelse.dk. Beregninger foretaget af EVA.

Note: Kun estimater med en p-værdi < 0,05 er medtaget i modellen.

De unges faglige udgangspunkt har naturligvis en betydning for sammenhængen mellem faglig selvtillid og uddannelsesparathedsvurderingen. Det forsøger vi i det følgende at tage højde for ved

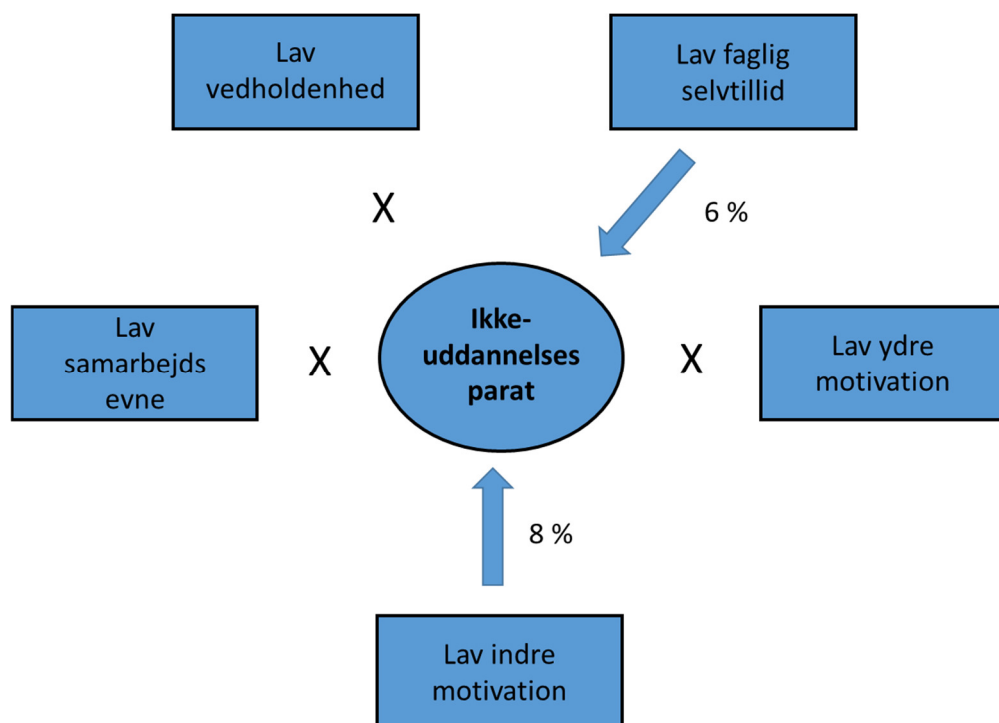
⁸ Stikprøven er udtaget fra en population af både folkeskoler og frie grundskoler, og da de nationale test ikke er obligatoriske på de fri grundskoler, indgår disse stort set ikke i den del af analysen, hvor der tages højde for de nationale test. Første del af analysen (hvor der ikke tages højde for de nationale test) er som kontrol gennemført både med og uden fri grundskoler, hvilket ikke ændrede på resultaterne i nogen væsentlig grad.

at inddrage et gennemsnit af de unges resultater i de nationale tests i læsning og matematik i modellen. Dette er ikke en helt ideel løsning, da de nationale testresultater, som er tilgængelige for os, er fra 6. klasse, hvilket betyder, at de unges faglige udgangspunkt kan have ændret sig siden da.

Med dette forbehold præsenteres modellen i figur 5.3 nedenfor, hvor vi ser, at inddragelsen af nationale tests bevirker tre ændringer. For det første øger lille faglig selvtillid nu kun sandsynligheden for at blive erklæret ikke-parat med 6 %. For det andet forsvinder sammenhængen mellem vedholdenhed og uddannelsesparathedsvurdering. For det tredje falder påvirkningen fra lille indre motivation, men kun med 1 %.

FIGUR 5.3

Regressionsanalyse: sammenhængen mellem non-kognitive kompetencer og uddannelsesparathed med nationale tests i modellen (N = 3.950)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, Danmarks Statistik og registerdata fra Optagelse.dk. Beregninger foretaget af EVA.

Note: Kun estimater med en p-værdi < 0,05 er medtaget i modellen.

Som forventet har det en væsentlig betydning, at vi inkluderer nationale tests i modellen. Det er dog værd at bemærke, at vi stadig ser en sammenhæng både i forhold til indre motivation og i forhold til faglig selvtillid.

I forhold til faglig selvtillid må det understreges, at forholdet mellem faglig selvtillid og faglige kompetencer (her målt i form af nationale tests) er et komplekst forhold, som kræver yderligere undersøgelser. Dette skal forstås på den måde, at faglig selvtillid i form af fx gode og dårlige læringsoplevelser må antages at hænge sammen med, hvor nemt man har ved at løse faglige opgaver. Samtidig må udviklingen af kompetencer til at løse faglige opgaver ligeledes være influeret af ens faglige selvtillid. Fx kan man forestille sig, at man har et mindre fagligt udbytte af undervisningen, hvis man har en ringe tiltro til, at man kan lære at mestre det faglige indhold, eller at man klarer sig dårligere i tests, hvis man i udgangspunktet har en ringe grad af tiltro til, at man vil klare sig godt.

Dette kan meget vel spille ind i forhold til forskellen mellem faglig selvtillid, når der tages højde for nationale tests, og når der ikke gør.

Samlet set peger analyserne på, at viden om uddannelse, indre motivation og faglig selvtillid er væsentlige komponenter i uddannelsesparathedsvurderingen, hvilket stemmer godt overens med de kompetencer, der bliver lagt vægt på i vejledningen til vurdering af de unges personlige og sociale kompetencer.⁹

Her er det igen væsentligt at understrege, at uddannelsesparathedsvurderingen er skolernes vurdering af eleverne. De statistiske sammenhænge, vi finder, kan således måske bedst tolkes enten som det, lærerne og UU-vejlederne lægger vægt på i deres vurderinger, eller som noget, der ligger tæt op ad eller påvirker de personlige eller sociale kompetencer, der indgår i vurderingen. Analysen indikerer dog samtidig, at nogle kompetencer bliver vægtet højere end andre. Fx ser samarbejdsevne ikke ud til at have nogen betydning i nogen af modellerne, selvom den indgår i vurderingen af de sociale forudsætninger for uddannelse.¹⁰ Analysens resultater bidrager dermed med viden om, hvilke kompetencer der virker til at være særligt væsentlige i forhold til at blive erklæret parat.

⁹ https://www.ug.dk/sites/default/files/uvm-folder_om_personlige_og_sociale_forudsætninger.pdf

¹⁰ I tilfældet med samarbejdsevner kan det selvfølgelig også skyldes enten, at eleverne og lærerne vurderer disse forskelligt eller, at lærerne forstår samarbejdsevner anderledes end den måde, vi måler dem på.

Uddannelsesparathed i 8. klasse

© 2017 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: JOHNER

ISBN (www) 978-87-7182-101-7

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk